

**Θέση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για τα εξεταζόμενα
κατά τη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων
αιτήματα ασύλου που στηρίζονται σε φόβο δίωξης
που οφείλεται στη συμμετοχή σε οικογένεια ή
ομάδα που έχει εμπλακεί σε βεντέτα**

1. Η Σύμβαση του 1951 ορίζει ότι πρόσφυγας είναι καθένας που λόγω βάσιμου και δικαιολογημένου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του και αδυνατεί ή εξαιτίας του φόβου αυτού δεν επιθυμεί να υπαχθεί στην προστασία της χώρας αυτής. Το παρόν έγγραφο εξετάζει την κατάσταση όσων επικαλούνται το καθεστώς του πρόσφυγα ισχυριζόμενοι φόβο δίωξης λόγω της συμμετοχής τους σε οικογένεια ή σε ομάδα που έχει εμπλακεί σε βεντέτα.

Βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης

2. Ο βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης εξαρτάται από τις ειδικότερες περιστάσεις κάθε εξατομικευμένης περίπτωσης. Εκτιμώντας τις ειδικότερες συνθήκες που επικαλείται ο ενδιαφερόμενος αιτών άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των πεποιθήσεων, των συναισθημάτων και της ψυχολογικής του κατάστασης, η δίωξη μπορεί να περιλαμβάνει σοβαρές παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένης της απειλής κατά της ζωής ή της ελευθερίας, καθώς και άλλες μορφές σοβαρής βλάβης¹.

3. Είναι σημαντική η αξιολόγηση της μεταχείρισης που επικαλείται ότι φοβάται ο αιτών άσυλο λόγω της βεντέτας προκειμένου να καθορισθεί αν αυτή συνιστά δίωξη καθόσον εξαρτάται τουλάχιστον από τη χώρα καταγωγής. Γενικά, στη βεντέτα τα μέλη μιας οικογένειας σκοτώνουν

¹ Βλέπε γενικά, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, «Εγχειρίδιο για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων» «51. Δεν υπάρχει παγκόσμια αποδεκτός ορισμός της «δίωξης», και διάφορες προσπάθειες που απέβλεπαν στη διατύπωση ενός τέτοιου ορισμού είχαν περιορισμένη επιτυχία. Από το άρθρο 33 της Σύμβασης του 1951 μπορεί να συναχθεί ότι η απειλή κατά της ζωής ή της ελευθερίας για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα πρέπει να θεωρείται πάντοτε ως δίωξη. Άλλες σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί για τους ίδιους λόγους να συνιστούν δίωξη. 52. Εάν άλλες μεροληπτικές ενέργειες ή σχετικές απειλές συνιστούν δίωξη, εξαρτάται από τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης, λαμβανομένου υπόψη του υποκειμενικού στοιχείου για το οποίο έγινε λόγος στις προηγούμενες παραγράφους. Ο υποκειμενικός χαρακτήρας του φόβου δίωξης απαιτεί αξιολόγηση των απόψεων και των συναισθημάτων του εν λόγω προσώπου. Με βάση αυτές τις απόψεις και τα συναισθήματα πρέπει επίσης να εκτιμηθούν απαραίτητως οποιαδήποτε, ισχύοντα ή παλαιότερα, μέτρα που έχουν ληφθεί εναντίον του. Λόγω των ψυχολογικών ιδιοτεροτήτων των ατόμων και των ειδικών συνθηκών της κάθε υπόθεσης, είναι φυσικό να ποικίλουν οι ερμηνείες σχετικά με το τι σημαίνει δίωξη. 53. Είναι ακόμα δυνατόν ο αιτών να έχει υποβληθεί σε διάφορα μέτρα που δεν συνιστούν καθεαυτά δίωξη (π.χ. δυσμενής μεταχείριση σε διάφορες μορφές), σε μερικές δε περιπτώσεις σε συνδυασμό με άλλους αρνητικούς παράγοντες (π.χ. γενικό κλίμα ανασφάλειας στη χώρα προέλευσής του). Στις περιπτώσεις αυτές τα διάφορα στοιχεία που εμπλέκονται, είναι δυνατό να δημιουργήσουν τέτοια κατάσταση στον ψυχικό κόσμο του αιτούντος, ώστε ο ισχυρισμός για την ύπαρξη δικαιολογημένου φόβου δίωξης να θεμελιώνεται εύλογα σε «συσσωρευμένους λόγους». Περιττό να ειπωθεί ότι δεν είναι δυνατό να διατυπωθεί γενικός κανόνας σχετικά με το ποιοι συσσωρευμένοι λόγοι είναι σε θέση να θεμελιώσουν μια έγκυρη αξίωση για αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα. Αυτό εξαρτάται οπωσδήποτε από όλες τις συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των γεωγραφικών, ιστορικών και εθνολογικών ιδιοτεροτήτων».

για εκδίκηση τα μέλη κάποιας άλλης σύμφωνα με τον παλιό κώδικα της τιμής και της συμπεριφοράς. Η παράδοση αυτή ανέρχεται στη μεσαιωνική εποχή και σήμερα τηρείται σε κάποιες περιοχές, μεταξύ των οποίων στην Αλβανία, στο Κόσοβο (Σερβία και Μαυροβούνιο) και στο Βόρειο Καύκασο. Παραδοσιακά μόνον οι άντρες αποτελούν στόχο της βεντέτας, που μπορεί να διαρκέσει για δεκαετίες και να απαιτεί την εξόντωση όλων των αρρένων μελών της οικογένειας. Πρόσφατα, αναφέρθηκαν περιπτώσεις γυναικών και παιδιών που ήσαν στόχοι βεντέτας: μπορεί επίσης να σκοτωθούν ή να τραυματιστούν σε επιθέσεις που εξαπολύονται κατά των αρρένων μελών της οικογένειας, ενώ τα παιδιά κρατούνται στο σπίτι για παρατεταμένες περιόδους και δεν παρακολουθούν μαθήματα σε σχολείο επειδή η οικογένεια φοβάται ότι μπορεί να είναι θύματα φόνου, επίθεσης ή αρπαγής. Έτσι, ενώ κύριος στόχος είναι οι ενήλικοι άντρες και άλλα μέλη της οικογένειας μπορεί να κινδυνεύουν από θάνατο ή μικρότερης σημασίας παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

4. Συνιστά πάντα δίωξη η παραβίαση του δικαιώματος στη ζωή, που περιλαμβάνει το δικαίωμα να μην στερείται κανείς αυθαίρετα τη ζωή του² ή την απαγόρευση των βασανιστηρίων. Όμως, μπορεί να είναι εξίσου αναγκαίο να αξιολογηθούν και άλλες μορφές βλάβης, τις οποίες επικαλείται ότι κινδυνεύει να υποστεί ο αιτών άσυλο και οι οποίες συνιστούν δίωξη, είτε μεμονωμένα είτε σωρευτικά. Όπως αναφέρεται στο Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας για τις Διαδικασίες και τα Κριτήρια Καθορισμού του Καθεστώτος των Προσφύγων «εάν άλλες μεροληπτικές ενέργειες ή σχετικές απειλές συνιστούν δίωξη εξαρτάται από τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης», που απαιτούν αξιολόγηση όχι μόνον των αντικειμενικών στοιχείων αλλά επίσης και του υποκειμενικού στοιχείου, συμπεριλαμβανομένων «των απόψεων και των συναισθημάτων του εν λόγω προσώπου» (παράγραφος 52).

5. Στο ειδικό πλαίσιο της βεντέτας είναι σημαντικό να εξεταστούν η φύση της, οι εμπειρίες άλλων μελών της οικογένειας ή της ομάδας που εμπλέκεται σ' αυτήν, συμπεριλαμβανομένων των φόνων ή των τραυματισμών που έχει διαπράξει η αντίπαλη οικογένεια ή ομάδα. Είναι επίσης αναγκαίο να λαμβάνεται υπόψη το πολιτισμικό πλαίσιο της βεντέτας, όπου οι απειλές δεν εκπνέουν³.

6. Μεταξύ των στοιχείων που συμβάλουν στον καθορισμό του κινδύνου που διατρέχει ο αιτών άσυλο εάν αναγκαστεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του είναι:

- i) ο χαρακτηρισμός της διαφοράς ως βεντέτας,
- ii) ο χαρακτηρισμός της βεντέτας (συμπεριλαμβανομένων της απαρχής και της εξέλιξής της, αν υπάρχει) από τη συγκεκριμένη κοινωνία ως συμμόρφωση με τις κλασικές αρχές του κώδικα τιμής σε αντίθεση για παράδειγμα με την εκδίκηση που αποτελεί κίνητρο άλλων πράξεων του κοινού ποινικού δικαίου,
- iii) η ιστορία της βεντέτας, συμπεριλαμβανομένης της δημοσιοποίησης των αρχικών φόνων και του αριθμού των φονευθέντων,
- iv) η παρελθούσα και η ενδεχόμενη μελλοντική στάση της αστυνομίας και άλλων αρχών έναντι της βεντέτας,
- v) ο βαθμός της δέσμευσης της αντίπαλης οικογένειας αναφορικά με τη συνέχιση της βεντέτας,
- vi) ο χρόνος που έχει παρέλθει από τον τελευταίο φόνο,

---

² Άρθρο 6 παρ. 1 του Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων: «Κάθε ανθρώπινο όν έχει ένα εγγενές δικαίωμα στη ζωή. Αυτό το δικαίωμα προστατεύεται νομικώς. Από κανέναν άνθρωπο δεν αφαιρείται αυθαίρετα η ζωή» (Ν. 2462/1997, ΦΕΚ 25, τ. Α').

³ Στο πλαίσιο του παραδοσιακού κώδικα τιμής η καταδίκη για φόνο που διαπράχθηκε στο πλαίσιο της βεντέτας και η έκτιση της ποινής από τον αιτούντα άσυλο – ενδεχόμενο θύμα στη χώρα καταγωγής του – δεν αντιμετωπίζονται ως εξιλέωση για το διαπραχθέν έγκλημα.

- vii) η ικανότητα της αντίπαλης οικογένειας να εντοπίζει το ισχυριζόμενο εν δυνάμει θύματα οπουδήποτε στη χώρα καταγωγής,
- viii) η θέση του ενδιαφερόμενου στην οικογένεια ως πιθανού στόχου της βεντέτας και
- ix) η προοπτική της εξάλειψης της βεντέτας είτε με την με την καταβολή χρημάτων είτε με διαδικασία συμφιλίωσης είτε με οιονδήποτε άλλο τρόπο.

7. Όλα τα παραπάνω στοιχεία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση κάθε σχετικής περίπτωσης. Ειδικότερα, συμβάλουν στη διάκριση της βεντέτας από τις περιπτώσεις των αδικημάτων του κοινού ποινικού δικαίου ή της μαφίας. Γενικά, τα κράτη θεωρούν ότι τα τελευταία δεν εμπίπτουν στους λόγους φόβου δίωξης της Σύμβασης αν και μπορεί να χορηγούν συμπληρωματική μορφή προστασίας.

8. Όπως και σε άλλες περιπτώσεις, πρέπει να εξετάζεται το ζήτημα του αποκλεισμού, όταν για παράδειγμα για σοβαρούς λόγους πιστεύεται ότι ο αιτών άσυλο έχει διαπράξει σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα στο πλαίσιο της βεντέτας, είτε άμεσα είτε παρακολουθηματικά.

Όργανα δίωξης

9. Το ζήτημα των οργάνων δίωξης ανακύπτει και στις περιπτώσεις των αιτούντων άσυλο που επικαλούνται τη βεντέτα ως λόγο φόβου δίωξης. Ενώ συχνά αυτοιργοί της δίωξης είναι οι αρχές της χώρας, κατά την έννοια του ορισμού του πρόσφυγα μπορεί να αποτελούν δίωξη σοβαρές δυσμενείς πράξεις ή άλλα αδικήματα που διαπράττονται από τον τοπικό πληθυσμό ή από μεμονωμένα άτομα, εφόσον οι αρχές ανέχονται εν γνώσει τους τις σχετικές πράξεις ή αρνούνται ή αδυνατούν να παράσχουν αποτελεσματική προστασία.

10. Ο αιτών άσυλο δεν υποχρεούται να αποδείξει μόνο βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης. Υποχρεούται επίσης να αποδείξει ότι αυτοιργοί της δίωξης είναι είτε κρατικά όργανα είτε όργανα που οι κρατικές αρχές αδυνατούν ή δεν επιθυμούν να ελέγξουν. Στις περιπτώσεις της βεντέτας, κατά τον καθορισμό της ικανότητας του κράτους να ελέγχει παρόμοιες πρακτικές δεν συνεπάγεται την παροχή αποτελεσματικής προστασίας στους ενδιαφερόμενους η ισχύς νομοθεσίας που κηρύσσει παράνομη τη βεντέτα ή η εφαρμογή δικαστικών μηχανισμών επίλυσης. Πρέπει να υπάρχει η βούληση και η αποτελεσματική ικανότητα της αστυνομίας, των δικαστηρίων και άλλων κρατικών αρχών να εντοπίζουν, να διώκουν και να τιμωρούν τους αυτοιργούς της βεντέτας, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής της ποινικής νομοθεσίας. Για παράδειγμα, θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές στην πράξη οι κρατικές επιτροπές συμφιλίωσης που λειτουργούν προς την κατεύθυνση επίλυσης των διαφορών της βεντέτας. Ειδικότερα, μπορεί να είναι ανεπαρκείς για την προστασία των ενδιαφερομένων οι προσπάθειες συμφιλίωσης των αντίπαλων οικογενειών που αναλαμβάνουν οι μη κυβερνητικές οργανώσεις. Σε κάθε περίπτωση, είναι αναγκαίο να καθορίζεται πώς επιδρούν οι προσπάθειες που καταβάλουν οι αρχές στην εξατομικευμένη υπό εξέταση περίπτωση.

Η αιτία της δίωξης («για λόγους»)

11. Για να εμπίπτει στον ορισμό του πρόσφυγα ο βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος του αιτούντα άσυλο πρέπει να οφείλεται σε έναν ή περισσότερους από τους πέντε λόγους που αναφέρονται στη Σύμβαση του 1951.

12. Στις περιπτώσεις κινδύνου δίωξης από μη κρατικά όργανα για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στη Σύμβαση η σχέση αιτίας και αποτελέσματος αποδεικνύεται χωρίς να είναι ανάγκη να εκτιμηθεί εάν η έλλειψη κρατικής προστασίας οφείλεται στο λόγο φόβου δίωξης. Αντίστροφα, αποδεικνύεται η σχέση αιτίας και αποτελέσματος όταν ο κίνδυνος δίωξης από μη κρατικά όργανα δεν στηρίζεται σε έναν από τους λόγους της Σύμβασης, αλλά η αδυναμία ή η έλλειψη βούλησης του κράτους να παρέχει προστασία οφείλεται σε έναν από αυτούς, όπως για παράδειγμα

μα, όταν ο κίνδυνος σχετίζεται με την οικογένεια του αιτούντα άσυλο και οι αρχές δεν τον προστατεύουν λόγω των αποδιδόμενων πολιτικών πεποιθήσεων⁴ ή της εθνοτικής του καταγωγής. Στην υπόθεση *Michelle Thomas and Others v. Attorney General*, που αφορούσε οικογένεια από τη Νότιο Αφρική, της οποίας ο πεθερός ήταν ρατσιστής εργολάβος που κακομεταχειριζόταν σωματικά και προφορικά τους μαύρους εργάτες που απασχολούσε το Εφετείο των ΗΠΑ έκρινε ότι « δεν είναι σχετικό στοιχείο ο λόγος της έχθρας του Boss Ronnie (του πεθερού των προσφευγόντων) που οδήγησε στη βλάβη της οικογένειας (που διαπράχθηκε και απειλήθηκε από τους εργαζόμενους στην εταιρεία). Το κρίσιμο είναι η βλάβη που υπέφεραν τα μέλη της οικογένειας Thomas λόγω της συμμετοχής τους σε προστατευμένη ομάδα».

13. Η σχέση του φόβου με τη δίωξη μπορεί να αποδειχθεί είτε με το κίνητρο των αυτοουργών της βλάβης είτε με τη δυσμενή παράλειψη του κράτους να παρέχει προστασία. Περαιτέρω, κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες αρκεί να οφείλεται η δίωξη σε έναν από τους λόγους της Σύμβασης. Δεν είναι ανάγκη να είναι η μοναδική ή η κυρίαρχη αιτία.

14. Στις περιπτώσεις της βεντέτας ο αιτών άσυλο δεν αποτελεί στόχο αδιάκριτης επίθεσης. Καθίσταται στόχος λόγω της συμμετοχής του σε συγκεκριμένη οικογένεια και επειδή ισχύει ένας εθιμικός κώδικας συμπεριφοράς. Σε σύγκριση με άλλες περιπτώσεις όπου ο αιτών άσυλο μπορεί να φοβάται την κακομεταχείριση ή τη δολοφονία επειδή για παράδειγμα οφείλει χρήματα ή αποτελεί στόχο της μαφίας όσοι φοβούνται τη δίωξη σε περιπτώσεις βεντέτας δεν αποτελούν στόχο λόγω των ενεργειών τους αλλά λόγω των ευθυνών που θεωρείται ότι έχουν επωμιστεί για τα μέλη της οικογένειας που ζουν ή έχουν φονευθεί. Έτσι, δεν είναι μόνο θύματα μιας ιδιωτικής βεντέτας αλλά θύματα του κώδικα που ρυθμίζει την παράδοση⁵.

15. Όταν δεν αποδεικνύεται ο λόγος φόβου δίωξης του προσφεύγοντα, λόγω της συμμετοχής του σε μια συγκεκριμένη οικογένεια, ή κάποιος άλλος από τους προβλεπόμενους στη Σύμβαση είναι αναγκαίο να καθοριστεί εάν η αδυναμία ή η άρνηση των αρχών να παρέχουν προστασία σχετίζεται με έναν ή περισσότερους από τους λόγους φόβου δίωξης της Σύμβασης. Για παράδειγμα, ένας λόγος για τον οποίο οι αρχές αδυνατούν ή αρνούνται να παρέχουν προστασία μπορεί να είναι η θέση τους ότι η βεντέτα αποτελεί οικογενειακή ιδιωτική υπόθεση που πρέπει να επιλυθεί μεταξύ των οικογενειών και όχι από τα όργανα επιβολής του νόμου.

Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα

16. Όπως αναφέρεται στην παράγραφο 11 των κατευθυντήριων οδηγιών της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την ερμηνεία της «συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα»:

«η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα είναι μια ένωση προσώπων που συνδέονται με ένα κοινό χαρακτηριστικό, άλλο από το φόβο δίωξης ή που αντιμετωπίζονται ως ομάδα από την κοινωνία. Το χαρακτηριστικό είναι συχνά έμφυτο, αναλλοίωτο ή θεμελιώδες για την ταυτότητα, τη συνείδηση ή την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μελών της».

⁴ Στον Καναδά για παράδειγμα, επετράπη η άσκηση προσφυγής σε οικογένεια Ουκρανών για πολιτικούς λόγους. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι ο σύζυγος / πατέρας, που ήταν επιχειρηματίας αντιμετώπιζε δίωξη λόγω των πολιτικών του πεποιθήσεων επειδή είχε καταθέσει μήνυση για εκτεταμένη κυβερνητική διαφθορά. Κρίθηκε ότι οι πολιτικές πεποιθήσεις αποτελούν λόγο δίωξης ακόμα και όταν η κυβέρνηση συμφωνεί επισήμως με τις πολιτικές απόψεις του αιτούντα άσυλο αλλά αδυνατεί ή δεν προτίθεται να τον προστατεύσει από τη δίωξη. Klinko κατά Καναδά, Federal Court of Appeal [2000] 3 F.C. 327, 22.2.2000.

⁵ Αν και η σχετική νομολογία δεν είναι πάγια αρκετές ένομες τάξεις εξισώνουν τις περιπτώσεις της βεντέτας με αυτές όπου ο αιτών άσυλο φοβάται τη δίωξη από εγκληματικές οργανώσεις ή από τη μαφία και δεν αποδίδουν την απειλούμενη δίωξη σε έναν από τους λόγους της Σύμβασης. Υπενθυμίζεται όμως ότι όπου δεν διαπιστώνεται σχέση της δίωξης με έναν από τους λόγους της Σύμβασης μπορεί να απαιτείται η εφαρμογή συμπληρωματικών μορφών προστασίας κατά τα οριζόμενα στο διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

17. Ο ορισμός αυτός συνδυάζει την προσέγγιση της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας που στηρίζεται στα «προστατευόμενα χαρακτηριστικά» με την προσέγγιση που στηρίζεται στην «κοινωνική οριοθέτηση» της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Οι δύο αυτές θεωρίες κυριαρχούν στη νομολογία των αγγλοσαξονικών δικαστηρίων. Η προσέγγιση των προστατευόμενων χαρακτηριστικών περιλαμβάνει τον εντοπισμό ενός συνόλου ομάδων που αποτελούν τον πυρήνα της ανάλυσης της κοινωνικής οριοθέτησης της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Παρότι η συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ως λόγος φόβου δίωξης δεν έχει ιδιαίτερα αναπτυχθεί στις υπόλοιπες έννομες τάξεις μνημονεύονται και οι δύο προσεγγίσεις.

18. Κατά την εφαρμογή του ορισμού της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας που αναφέρεται στις προαναφερόμενες Οδηγίες η οικογένεια, ως μονάδα, αποτελεί, κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, κλασικό παράδειγμα της «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας». Η οικογένεια είναι κοινωνικά διακριτή ομάδα της κοινωνίας και τα μέλη της εκλαμβάνονται από την κοινωνία με βάση τη συμμετοχή τους στην οικογένεια. Τα μέλη της οικογένειας είτε συνδέονται με δεσμούς αίματος είτε με γάμο και με συγγενικούς δεσμούς πληρούν τις προϋποθέσεις του ορισμού αφού έχουν κοινά χαρακτηριστικά που είναι εγγενή και αναλλοίωτα⁶, καθώς και θεμελιώδη και προστατευόμενα. Το άρθρο 23 παρ. 1 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων ορίζει ότι η οικογένεια αποτελεί «τη φυσική και θεμελιώδη μονάδα της κοινωνίας» και «έχει δικαίωμα στην προστασία της κοινωνίας και του κράτους». Επιπλέον, η οικογένεια εκλαμβάνεται ευρέως ως διακριτή μονάδα, τα μέλη της οποίας διακρίνονται εύκολα από την ευρύτερη κοινωνία.

19. Όπως σημειώνεται στις Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες τα δικαστήρια και τα διοικητικά όργανα έχουν αναγνωρίσει ότι οι οικογένειες αποτελούν «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» τόσο στο πλαίσιο της προσέγγισης των «προστατευόμενων χαρακτηριστικών» όσο και στο πλαίσιο της προσέγγισης της «κοινωνικής οριοθέτησης»⁷. Κατά την εφαρμογή αυτών

⁶ Οι σχέσεις αίματος δεν αλλάζουν. Ακόμη και στην περίπτωση λύσης του γάμου δεν μπορούν να αγνοηθούν οι συνέπειες της τέλεσής του για το συγγενικό δεσμό των ενδιαφερομένων. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 1462 εδ. β' του Αστικού Κώδικα «η συγγένεια εξ αγχιστείας εξακολουθεί να υπάρχει και μετά τη λύση ή την ακύρωση του γάμου από τον οποίο δημιουργήθηκε».

⁷ Η συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα στα πλαίσια του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Γενεύη, Μάιος 2002) «6. Η πρώτη, που στηρίζεται στην προσέγγιση των «προστατευόμενων χαρακτηριστικών» (συχνά αποκαλούμενη προσέγγιση των «αμετάβλητων χαρακτηριστικών της κοινωνικής ομάδας») εξετάζει εάν τα μέλη της ομάδας συνδέονται με ένα αμετάβλητο χαρακτηριστικό ή με χαρακτηριστικά τα οποία είναι τόσο θεμελιώδη για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ώστε δεν είναι δυνατό να ζητηθεί από τα μέλη της να αναγκαστούν να τα απαρνηθούν. Ένα αμετάβλητο χαρακτηριστικό μπορεί να είναι εγγενές (όπως το φύλο ή η εθνική καταγωγή) ή αναλλοίωτο για άλλους λόγους (όπως κάποιο ιστορικό γεγονός που συνδέει τα μέλη της ομάδας, το επάγγελμα ή η κατάσταση). Η εφαρμογή των κανόνων των δικαιωμάτων του ανθρώπου συμβάλλουν στον εντοπισμό των χαρακτηριστικών που θεωρούνται τόσο θεμελιώδη για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ώστε κανείς δεν μπορεί να εξαναγκαστεί να τα απαρνηθεί. Ο υπεύθυνος να αποφασίσει επί του αιτήματος ασύλου που υιοθετεί αυτή την άποψη θα εξετάσει εάν η συγκεκριμένη ομάδα ορίζεται : α) από ένα έμφυτο αναλλοίωτο χαρακτηριστικό, β) από κάποια παρελθούσα ή εκούσια κατάσταση η οποία δεν μπορεί να αλλάξει λόγω της ιστορικής της διάρκειας ή γ) από ένα γνώρισμα ή δεσμό που έχει τόσο θεμελιώδη χαρακτήρα για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ώστε τα μέλη της ομάδας δεν μπορούν να το απαρνηθούν. Εφαρμόζοντας αυτήν την ερμηνευτική προσέγγιση τα δικαστήρια και τα διοικητικά όργανα αρκετών έννομων τάξεων κατέληξαν για παράδειγμα στο συμπέρασμα ότι οι γυναίκες, οι ομοφυλόφιλοι και οι οικογένειες μπορεί να αποτελέσουν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα κατά την έννοια του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951.7. Η δεύτερη ερμηνευτική προσέγγιση εξετάζει εάν η ομάδα προσδιορίζεται με βάση ένα κοινό χαρακτηριστικό που την καθιστά διακριτή ή την τοποθετεί στο περιθώριο της κοινωνίας. Πρόκειται για την προσέγγιση της «κοινωνικής οριοθέτησης» της ομάδας. Έχει αναγνωριστεί, και στα πλαίσια εφαρμογής αυτής της θεωρητικής ανάλυσης, ότι οι γυναίκες, οι οικογένειες και οι ομοφυλόφιλοι αποτελούν ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στην κοινωνία όπου ζουν».

των κριτηρίων είναι σαφές ότι η συμμετοχή στην οικογένεια υπάγεται στον όρο της «συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» που κατά τη Σύμβαση αποτελεί λόγο φόβου δίωξης. Για παράδειγμα, το 2005, στην υπόθεση Michelle Thomas που προαναφέρθηκε, το δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η οικογένεια μπορεί να αποτελεί ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα.

20. Στις περιπτώσεις της βεντέτας, είναι δυνατό να ορισθεί η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, για παράδειγμα ως «μέλη της οικογένειας που εμπλέκονται στη βεντέτα», ή ως «μέλη της οικογένειας που αποτελούν στόχο λόγω του παραδοσιακού κώδικα» ή «ως άρρενα μέλη της οικογένειας που αποτελούν στόχο στο πλαίσιο του παραδοσιακού κανόνα της βεντέτας» ή ειδικότερα ως «μέλη της ΧΧΧ οικογένειας που απειλούνται με θάνατο λόγω της βεντέτας με την οικογένεια ΥΥΥ». Έτσι, η ομάδα δεν ορίζεται μόνο με βάση τη δίωξη που φοβούνται τα μέλη της λόγω της βεντέτας αλλά και λόγω των συγγενικών δεσμών της.

Η δυνατότητα εγκατάστασης σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής

21. Αφού αποδειχθεί ο βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης για έναν από τους λόγους που αναφέρει η Σύμβαση του 1951 μπορεί επίσης να απαιτείται να εξετάσει ο υπεύθυνος για τη λήψη της απόφασης εάν η δίωξη μπορεί να αποτραπεί με την εγκατάσταση σε άλλη περιοχή της χώρας καταγωγής. Η εξέταση αυτού του στοιχείου μπορεί να είναι ιδιαίτερα σχετική στις περιπτώσεις βεντέτας όπου όργανο της δίωξης δεν είναι το κράτος, αλλά είναι αναγκαίο να έχει πρόσβαση ο αιτών άσυλο στην προτεινόμενη περιοχή εγκατάστασης από πρακτικής και νομικής άποψης καθώς και από άποψη ασφάλειας, να μην εκτίθεται σε κίνδυνο δίωξης ή άλλης σοβαρής βλάβης και να είναι σε θέση στο πλαίσιο της συγκεκριμένης χώρας να ζει σχετικά φυσιολογικά χωρίς να αντιμετωπίζει μη εύλογες δυσκολίες.

Συμπέρασμα

22. Συμπερασματικά, αίτηση ασύλου που στηρίζεται σε φόβο δίωξης του ενδιαφερόμενου λόγω της συμμετοχής του σε οικογένεια ή σε ομάδα που εμπλέκεται σε βεντέτα μπορεί, ανάλογα με τις ειδικότερες περιστάσεις της υπόθεσης, να οδηγήσει σε αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα κατά τη Σύμβαση του 1951.

Τμήμα Προστασίας και Νομικών Συμβουλών
Διεύθυνση Διεθνούς Προστασίας
Γενεύη, 17.3.2006